

Een tweede kans krijgen

1.

Willem Aantjes – die naam zal in dit licht-grijzende gezelschap zeker herkenning oproepen. En voor de wat jongeren onder ons - ik moest het zelf ook even opzoeken - dat was een bevlogen politicus, medeoprichter van het CDA en beroemd door een toespraak uit 1975 die ook wel bekend staat als ‘de Bergrede van Aantjes’. Daarin stelt hij op vurige wijze misstanden in de Nederlandse samenleving aan de kaak. En vervolgens roept hij zijn toehoorders op de woorden uit het Matteusevangelie in de praktijk te brengen en dus de hongerigen te voeden, de naakten te kleden en huisvesting te bieden aan de vreemdeling.

Drie jaar later kwam hij om een heel andere reden in het nieuws. Tijdens een nationale persconferentie onthulde historicus Loe de Jong dat Aantjes fout was geweest in de oorlog. Achteraf bleek dat nogal mee te vallen, maar toen was het kwaad al geschied – Aantjes moest aftreden, kreeg een etiket opgeplakt waar hij nooit meer van af is gekomen en heeft tot zijn groot verdriet geen enkele publieke functie meer mogen vervullen, behalve als voorzitter van de Nederlandse Kampeerraad...

2.

Een oordeel is blijkbaar snel geveld, daarin is dit voorbeeld, hoe extreem ook, geen uitzondering.

Integendeel - dit is wat we, in het klein weliswaar, iedere dag doen, vaak onbewust. Let voor de grap maar eens op wat er gebeurt als je op straat een onbekende tegenkomt – je ogen scannen het uiterlijk, het gedrag, en binnen de kortste keren heeft je brein de persoon in kwestie al in een bepaalde categorie ingedeeld.

Staatssecretaris Teeven zou van die neiging overigens het liefst beleid willen maken, want recent riep hij buschauffeurs en treinconducteurs op hun ogen goed open te houden voor eventuele illegalen. Je kunt dus blijkbaar aan het voorhoofd van je passagier al aflezen welke verblijfsstatus hij heeft...

We zijn helemaal snel met ons oordeel als iemand een uitglijder maakt – zie je wel, zeggen we dan, die deugt niet, en zal het waarschijnlijk ook wel nooit meer doen - zoals Aantjes. Voortdurend delen we mensen in verschillende kampen in, en het meest vertrouwde, veilige, waar we zelf natuurlijk ook toe behoren, is mijlenver verwijderd van het kamp waar de vreemde, miskleunende ander zich bevindt. Dat er ook een grijs gebied tussen deze tegenpolen bestaat, waar mensen leren van hun fouten, of een heel ander verhaal blijken te hebben dan op het eerste gezicht lijkt, wil er niet zo makkelijk in. Kennelijk hebben we behoefte aan een overzichtelijke zwart-witte werkelijkheid.

3.

Petrus, de impulsieve jongen met de grote mond, eerste assistent van Jezus, maakt ook een fikse uitglijder. Want als hij moet waarmaken wat hij aan Jezus beloofd heeft, namelijk uitkomen voor zijn vriendschap met hem, weegt ineens het eigenbelang zwaarder. ‘Ik ken hem niet’, zegt hij, tot drie keer toe - een duidelijk bewijs van toerekeningsvatbaarheid. Petrus blijkt een opportunist die op de echt hachelijke momenten liever voor zijn eigen hachje gaat dan voor het Grote Verhaal van moeilijke, riskante vrijheid...

De schrijvers van het evangelie lijken hem dat gedrag in het vervolg van het verhaal aan te rekenen, want Petrus verdwijnt beetje bij beetje naar de achtergrond. Letterlijk zelfs, want als Maria Magdalena hem en Johannes komt vertellen dat het graf van Jezus leeg is, sprinten ze er heen, maar Petrus komt als laatste aan. Hij vertrekt ook weer als een dief in de nacht, zonder iets te zeggen. Het is Maria die dan de prominente rol krijgt, zij ontmoet Jezus in de tuin en zij komt dat vervolgens aan de leerlingen vertellen. Petrus lijkt op dit punt in het verhaal echt afgeschreven, zijn naam doorgestreept. Misschien kan hij nog solliciteren voor een baantje bij de Nederlandse kampeerraad...

4.

Ik hoor u denken – de naam Petrus viel toch net uitgebreid in het voorgelezen slotfragment uit Johannes? Dat klopt, maar wat veel mensen niet weten, is dat na het schrijven van dit evangelie, werd besloten een extra hoofdstuk aan het verhaal toe te voegen, een tweede slot, en dat is wat u zojuist hoorde. Deze toevoeging had alles te maken met de positie van de gemeente van Johannes. Door alle bedreigingen van buitenaf was die in een isolement geraakt en dit tweede slot moest er aan bijdragen dat de gemeente weer in

een groter verband zou worden opgenomen. Een verband waarin niet alleen schapen, maar ook lammeren, kortom: de hele, veelkleurige kudde, een plek zou kunnen krijgen.

Dit tweede slot heeft ook betrekking op de rol van Petrus. Zijn naam wordt hier in ere hersteld. Want als hij uit de grond van zijn hart tot drie keer toe zijn vriendschap met Jezus heeft beaamd, zoals hij die eerder tot drie keer toe had verloochend, krijgt hij van hem een grote opdracht. Hij is het die de gemeente vorm moet geven en haar mag leiden, zodat het verhaal van Jezus, van 'hebt-elkander-lief' wordt doorverteld en nageleefd.

5.

Dat vind ik een prachtig gegeven. Nergens in het verhaal heeft een functioneringsgesprek plaatsgevonden waarin Petrus aan Jezus moest beloven aan zijn verbeterpunten te werken, hij hoefde niet in een juten zak met as op het hoofd rond te lopen, nee, Jezus blijft zien wie Petrus echt is. En hij weet dat zijn intenties, ook al heeft hij die misstap begaan, zuiver zijn. Daarom durft hij de grote verantwoordelijkheid van het leiden van die gemeente ook op zijn schouders te laten rusten. Maar het heeft wel een voorwaarde: Petrus moet zich niet laten afleiden door anderen. Als hij licht-jaloers naar de geliefde leerling kijkt - Johannes is dat naar alle waarschijnlijkheid - en vraagt hoe het dan met hem zit, reageert Jezus fel en zegt: Dat gaat je niets aan, volg mij op jouw manier, concentreer je op je eigen taak. Petrus krijgt hier een unieke, hem op het lijf geschreven tweede kans en daarmee schopt hij het uiteindelijk, volgens de overlevering, tot eerste Paus.

6.

De bijbel staat vol met verhalen die je op het verkeerde been zetten, het zijn oefeningen tegen vooringenomenheid. Niet de vanzelfsprekend machtige heersers, maar juist de uitgespuugde mensen, de underdogs, trekken uiteindelijk aan het langste eind. En juist daarom blijft deze verzameling boeken ook vandaag nog een les voor ons.

In Rwanda zijn er mensen die dat hebben begrepen. Vorige maand was het precies twintig jaar geleden dat daar de genocide plaatsvond. In het kader van dat grimmige jubileum, reisden twee fotografen naar Rwanda af om te zien hoe Hutu's en Tutsi's zich intussen tot elkaar verhouden. Wat ze daar aantroffen, overtrof hun stoutste verwachtingen. Zo ontmoetten ze een vrouw die de moordenaar van haar kind had geadopteerd. Er was een dader die het huis van zijn slachtoffer opnieuw had opgebouwd. Ze ontmoetten vele mensen die tot het inzicht gekomen waren dat het, hoe moeilijk ook, noodzakelijk is elkaar een tweede kans te geven.

Omdat je alleen zo de spiraal van geweld doorbreekt en opnieuw een gemeenschap met elkaar kunt vormen. (De foto's hiervan zijn overigens nog tot 13 juni te zien in Den Haag).

7.

En wij? Hier vanochtend onder dit dak bijeen, heel verschillende mensen en met zó veel dat we elkaars namen niet allemaal kunnen kennen, laat staan elkaars achtergrond. Maar hoe verschillend ook; jonge lammetjes - oude schapen, zuster Dominicus en broertje Ekklesia, we vormen dit uur één veelkleurige kudde. En zingen samen dezelfde woorden, woorden waarmee we, ieder op een eigen manier, de hoop uit spreken op een nieuwe wereld waar mensen uit het stof worden getild en tot hun recht komen. En daarin zijn vele mensen ons, door alle eeuwen heen, in alle uithoeken van deze wereld voorgegaan. Mensen die de opdracht van Jezus hebben bewaard en in naam van hem, in naam van solidariteit elkaar een tweede kans gaven, opnieuw met elkaar zijn begonnen.

Moge dat nog altijd zo zijn!

Geeske Hovingh

Gelezen: Johannes 21:20-25